

Shakespeare, vendar nimajo ohranjene zgodovinske funkcije, avtor se sleherni hierarhizaciji zavestno odpoveduje, je samo opazovalec, katalogizator. Iz opazovalnega stališča, ki je nadplanetarno, se svet ne ponuja v svoji vizualni perspektivi, saj avtorju ni do tega, da bi nam sporočal vizijo atlasa, površine sveta; opazovalno stališče vključuje obsežno vedenje o opazovanem svetu in pomeni v tem smislu neke vrste medplanetarno perspektivo boga-vidca preteklo-sedanje-prihodnje perspektive Galaksije.

Kraljeva poezija v Sončnem polžu, polžu sonca je za slovenske literarne razmere eksotična in kot taka privlačna. Oddaljuje se od literarne tradicije in kar je še važneje: ni obremenjena s tradicijo. Ne obremenjujeta je niti ludistični niti letristični smeri v sodobni pesniški tvornosti mlade generacije: gradi si lastno poetiko v odkrivanju skrivnostnih dimenzij sveta med diahronijo in sinhronijo. Zato je v njej vrsta neologizmov, astroloških in mitoloških oznak in imen, ki pa v okviru celote zgubljajo izvorno pomensko plast, tako da bi za označujočim ne smeli iskati ustrezno označeno: Tomaž Kralj tega ne zahteva, niti ne pričakuje.

Kraljev pesniški svet je pravljica, ki z izrabo zgodovinskih simbolov aktivira našo skušnjo, ne da bi s tem aktiviranjem dal svojemu sporočilu ideološki, tezni karakter. Bralec se ne more odločiti za Kraljevo parodijo sveta, ali proti njej, ker jo kot parodijo lahko sprejme le tedaj, če komunicira z zbirko kot ideološko obremenjen bralec, tej možnosti pa se hoče avtor izogniti. V kraljevi zbirki ni jasno opaznega lirskega subjekta, izpovedovalca idej in tez, subjekt je tekst sam, zato je izraba metaforičnega jezika tako izrazita, problem verzne gradnje, strukture tekstov pa prepuščen sproščeni, svobodni gradnji kitic in njih povezavi v celoto ciklov.

Kraljeva tretja zbirka Sončni polž, polž sonca nadaljuje že znana avtorjeva prizadevanja v oblikovanju svoje, specifične poetike v sodobni poeziji mlade generacije. To dosega z izrabo številnih simbolov planeta, vzpostavljanjem nadplanetarne, kozmične perspektive in vizije sveta in zanikanjem planetarne metafizike. Z zanikanjem t. i. osebne problematike, osebnoizpovednosti tekstov pristaja na mitski, metaforični jezik in ponuja bralec premislek o medplanetarnih, nadčasoprostornih komunikacijah, ne da bi za le-te potrebovali antropocentrični svet, človeka za pričo: edina priča so dimenzije same.

ELA PEROCI, KO ŽIVIM

Predvsem mladinska pisateljica Ela Peroci se je s prvo pesniško zbirko »za odrasle« pojavila skoraj pred desetimi leti. Pesmi v prozi, Rišem dan, so razporejene v štiri cikle: Modri mozaik, Rišem dan, Povej mi in Mrak. V prvem ciklu, Modri mozaik, prvoosebni ubesedeni lirski subjekt ženskega spola, kar govori v prid identifikacije avtorice in lirskega subjekta, v impresionističnem stilu išče način intimne medčloveške komunikacije, ljubezenskih vezi, vezi med starši in otroki, prijatelji, komerkoli, kajti ena izmed osrednjih avtoričinih prepričanj je, da »človek ne more živeti sam.« Osrednji motiv prvega cikla je ljubezenski; ljubezen je temeljna eksistencialna poezija Ele Peroci, naj gre za ljubezen med moškim in žensko, ljubezen do otrok, materinstvo ali prijateljstvo. Razkriva se v impresivnih, monologih in dialogih, v deklarativnem, pripovednem stilu, zaradi česar niti ne moremo govoriti o pravi poeziji, prej o pripovednih refleksijah.

V drugem ciklu Rišem dan, ki daje zbirki naslov, se impresionistični izraz še stopnjuje, spremenila pa se je motiva, iz ljubezenske je prešla v življenj-

sko refleksijo o svojem odnosu do sveta in družine, otrok. V stopnjevani prigodniškosti izoblikuje avtorica predvsem svoj odnos do otroškega sveta, njegovega miselnega in vedenjskega profila, tako da postaja neke vrste skriti opazovalec in družinski kronist. Literarni tekst dobiva funkcijo beleženja stopenj družinskega življenja v razvijajoči se družinski fazi. Zato se je prej prevladajoči ljubezenski motiv prevesil v novo stopnjo intimnih vezi: v družinsko življenje.

Kratki tretji cikel, *Povej mi*, obsega samo štiri tekste. V impresionističnem pogovoru z neznanim išče lirski subjekt skrivnostne vezi, kot da bi pristajal na metempsihozo, preseljevanje duš.

Zbirko končuje cikel *Mrak*. Krajinarski motiv in zavest minevanja dopolnjujeta naravni evolutivni tok v izoblikovanju avtoričinega odnosa do sveta. V prvi zbirki jemlje nase izpovedno težo predvsem deklarativni stil, pri čemer se metaforična govorica umakne impresiji in notranjemu monologu in dialogu, zato ima jezik te poezije šibko ekspresivno moč, s konvencionalno leksiko in sintagmatiko, izrazitejše je avtoričino prizadevanje v izoblikovanju humanističnega antropocentrizma z opaznimi impresionističnimi stilnimi elementi.

V drugi zbirki, *Ko živim*,* Ele Peroci se še stopnjuje impresionistična refleksija ženskega lirskega subjekta. Meditacija ne izbira določene, strogo izbrane motivike, ljubša ji je trenutna impresija, vzgib občutenja pojavnosti v njenih mnogoternih oblikah, zato bi v zbirki zaman sledili kakšnemu razvojnemu motivnemu loku. Avtorica uporablja vrsto motivov iz narave: *Jesenska breza*, *Tretji človek*, *Jutro*, vendar tako, da jih antropomorfizira; daje jim človeške lastnosti, ali pa ob njih snuje refleksijo.

* Ela Peroci, *Ko živim*, založba Obzorje, Maribor 1975, opremil France Anžel, str. 37.

Osredje zbirke predstavljajo miselni vzgibi, trenutne impresije razmišljujoče in subtilne zavesti, ki se odziva na zunanjo pojavnost na način izpovedi, misli, impresij, vendar tako, da avtorica ne gradi in oblikuje zgolj kakšnega osrednjega motiva, v katerem bi se dopolnjeval in zorel njen odnos do sveta in življenja, ampak se odziva vzgibom trenutka. Tako je npr. opazna ljubezenska tema: *Ljubezen*, vendar obsega ljubezenski motiv prej impresijo neke vseobsegajoče ljubezni v splošnih zakonitostih kot pa osebno intimno doživetost skozi lastno skušnjo.

Vrsta tekstov v zbirki *Ko živim* z *nedeklarativno refleksijo* razkriva avtoričin odnos do možnosti človekove komunikacije s svetom: *Gole misli*, *Misli*, *Pismo*, *Praznina*, *Prelom*, *Odsev*, v nekaterih tekstih se impresionistična meditacija prevesi v deklarativno izpovednost: *Molči*. Izpovedni vrh dajejo zbirki teksti, kjer meditacija aktualizira motiv materinstva, materine vezi z otroki: *Kako naj se ti približam?* Zbirko *Ko živim* končuje vrsto tekstov, v katerih dobi refleksija odtiske resignacije, življenjske nemoči in nemožnosti: *Praznina*, *Odsev*, *A . . .*, *Veščje*, *Prelom*, *Jutrišnjega dneva ni*, *Poslednji jek*, vendar se zbirka ne končuje izpovedno pesimistično, prej izoblikuje refleksijo idealnega humanizma: *Ne želi*, *Ko živim*.

Ela Peroci v svoji drugi zbirki radikalizira impresionistično refleksijo iz prve zbirke, ukinja pa prozni, deklarativni izraz pesniškega prvenca. V prvi zbirki ni bilo naslovljenih tekstov, medtem ko jih v drugi zbirki teksti imajo. Refleksija je postala zrelejša, ohranja pa ženski izpovedni karakter, vendar brez eksistencialnih in motivnih skrajnosti. Jezik zbirke ni obogaten s presenetljivimi jezikovnimi inovacijami, teksti so v impresijah bolj rezultat hipnega zapisa kot racionalne kontrole ustvarjalnega procesa.